

Handläggare
Gunilla Schedin
Tel 08-508 09 277

Till
Östermalms Stadsdelsnämnd
sammanträde 2014-03-13

Fossilbränsleoberoende organisation 2030

Remiss från Kommunstyrelsen, dnr 001508/2013

Förslag till beslut

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Göran Månsson
stadsdelsdirektör

Britt Mattsson
avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från bl.a. Östermalms Stadsdelsnämnd med anledning av ett förslag om hur Stockholms stad kan bli en fossilbränsleoberoende organisation år 2030.

Förvaltningen är positiv till de förslag på åtgärder staden kan vidta för att kunna bli oberoende av fossila bränslen. De föreslagna åtgärderna kan ses som ytterligare ett steg på väg mot ett Stockholm i världsklass och visar samtidigt att staden har chans att inta en ledande position när det gäller klimatarbetet. Vad gäller förutsättningarna för att kunna uppnå målet anges i ärendet att staden i en rad olika avseenden, exempelvis avseende delmål, mätningar och varor, ”kan/skulle kunna” ställa krav. Uttrycken ”kan” och ”skulle kunna” är, som förvaltningen uppfattar det, alltför oprecisa och borde ersättas med ”ska”.

Inför implementeringen av förslagen till åtgärder är det enligt förvaltningen angeläget att genomföra en förankringsprocess och utbildning, samt att resurserna för miljöarbetet förstärks inom berörda nämnder och bolag.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från bl.a. Östermalms Stadsdelsnämnd med anledning av ett förslag om hur Stockholms stad kan bli en fossilbränsleoberoende organisation år 2030. Yttrandet ska vara Kommunstyrelsen tillhanda senast den 28 mars 2014.

Ärendet

Uppdraget

Kommunfullmäktiges (KF:s) mål är att Stockholm ska vara en fossilbränslefri stad år 2050. I budget 2013 fick Kommunstyrelsen i uppdrag att utreda förutsättningarna, möjligheterna och kostnaderna

för att stadens egen organisation ska vara fossilbränsleoberoende år 2030. Uppdraget omfattar stadens hela organisation, inklusive de varor och tjänster staden upphandlar. Stadsledningskontoret har utrett och analyserat frågan och lämnat förslag på åtgärder som på sikt kan minska klimatpåverkan samt beräknat kostnaderna för de föreslagna åtgärderna.

Avgränsningar

Att analysera i vilken utsträckning fossila bränslen använts för varor och tjänster och beräkna hur dessa skulle kunna vara fossilbränsleoberoende år 2030 är i många fall omöjligt, eftersom det saknas klimatdata framtagna för enskilda varor och tjänster.

Mot bakgrund av detta och den osäkerhet och de avvägningar utredningen varit förknippad med har därför schablonberäkningar och typexempel tagits fram för att kartlägga och analysera förutsättningar, möjligheter och kostnader för att staden inte ska vara beroende av fossila bränslen år 2030.

Varor i form av energi

Staden köper energi till uppvärmning av de byggnader staden äger, el till de verksamheter staden driver samt energi till de fordon staden äger eller leasar. Den energi som används till uppvärmning och drift av byggnader kommer med stor sannolikhet att vara fossilbränsleoberoende till år 2030. Inga åtgärder behöver därför vidtas för att uppnå målet om en fossilbränsleoberoende organisation. Detta förutsätter dock att Fortum Värme genomför de åtgärder som beslutats och att stadens nämnder och styrelser fullföljer konverteringen från fossila bränslen i samtliga anläggningar.

Bränslen till de bilar staden äger eller leasar är idag till största delen fossilbaserade. Med tydliga krav när det gäller bränsleanvändning och vid inköp eller tecknande av leasingavtal, bedöms stadens fordon bli fossilbränsleoberoende fram till år 2030.

Varor i form av livsmedel och föremål

De varor staden inhandlar omfattar allt från byggmaterial till livsmedel och pennor. Det finns sällan uppgifter om i vilken utsträckning fossila bränslen använts vid råvaruframställning, produktion och transporter. Däremot kan man i många fall få fram sammanställd information om varornas klimatpåverkan.

Livsmedel har en stor klimatpåverkan, i första hand från jordbruk och djurhållning men även från förädling, förvaring, transporter och tillagning. Endast en del av livsmedlens klimatpåverkan kommer från fossila bränslen. Klimatpåverkan från ekologiska livsmedel motsvarar i stort sett klimatpåverkan från konventionellt odlade livsmedel. Val av råvaror och minskad andel mat som slängs gör att klimatpåverkan minskar. Förutom att välja ingredienser som har låg

klimatpåverkan har åtgärder för minskat svinn stor effekt.

För att minska svinn kan staden:

- Mäta och sätta mål för att minska svinn av mat inom skola och omsorg.
- Ge förutsättningar för att alla stadens enheter ska kunna sortera allt biologiskt avfall för insamling till biogasproduktion.

Övergång till klimatsmarta måltider bedöms inte medföra några extra kostnader för staden.

Övriga varor som staden köper har var och en tämligen liten klimatpåverkan. Detta gäller t.ex. kontorsmaterial, datorer, telefoner, elektriska apparater, möbler och inventarier. Det finns inga deklARATIONER som visar i vilken utsträckning varor produceras utan fossila bränslen. I ärendet föreslås att staden i samarbete med andra myndigheter efterfrågar information om huruvida fossila bränslen använts vid produktion av varan.

Tjänster som staden upphandlar

Upphandlade tjänster omfattar allt från byggtreprenader och drift av skolkök till telefonitjänster och taxiresor. För vissa tjänster, som flyg- och taxiresor samt varutransporter, kan utsläppen av växthusgaser beräknas tämligen detaljerat.

Byggtreprenader

De tjänster som har överlägset störst klimatpåverkan är byggtreprenader. I stort sett allt som byggs i stadens regi, både byggnader, infrastruktur och markarbeten görs av privata företag som upphandlats av staden. Osäkerheten vad gäller utsläpp av växthusgaser i samband med byggtreprenader är mycket stor.

För att minska klimatpåverkan vid byggen skulle staden bl.a. kunna ställa krav på:

- Mätning och inrapportering av mängden byggmaterial som används under byggprocessen.
- Val av byggnadsmaterial med låg klimatpåverkan där så är möjligt.
- Att lågtempererad alternativt kall asfalt används där så är möjligt.
- Att varuleveranser sker till logistikcentra vid större byggprojekt.
- Att energieffektiva byggbodnar med maxgräns för energianvändningen används.
- Att miljöbränslen används till arbetsmaskiner.
- Att elen som används på byggarbetsplatsen uppfyller kraven för miljömärkning

Eventuellt kan några av ovanstående åtgärder ge ökade kostnader för staden och behöver utredas mer i detalj av berörda bolag och

förvaltningar.

Personresor

Resor och transporter görs såväl med stadens egna fordon som i form av upphandlade tjänster. De personresor som bedömts vara mest beroende av fossila bränslen är flyg- och taxiresor, färdtjänst samt resor som sker inom upphandlade verksamheter, t.ex. hemtjänst.

För att minska antalet resor skulle staden kunna ha video- eller webbkonferenser då det är ett fullvärdigt alternativ till ett fysiskt möte. Detta kräver dock att staden har lättillgängliga lokaler med uppkoppling för video- webbkommunikation, vilket medför kostnader.

För att minska utsläppen av växthusgaser kan staden:

- Se till att tjänsteresor företas med tåg om det är ett fullgott alternativ. Kostnaden för tågresor är dock i många fall högre än motsvarande resa med flyg.
- I första hand utnyttja direktflyg. Direktflyg orsakar mindre utsläpp än omstigningar då utsläppen är extra stora vid start och landning.
- Ställa krav på miljövänliga transporter vid upphandling av tjänster som genererar persontransporter som t.ex. hemtjänst.

Varutransporter

Varutransporter utförs dels av upphandlade budfirmor och dels av leverantörer där transporten ingår i priset. Ur klimat- och miljösynpunkt är det inte enbart vilket bränsle, som används för att framföra fordonet, som är avgörande. Det är även angeläget att transporter sker så effektivt som möjligt, dvs. att fordonen körs kortast möjliga sträcka och att de är välfyllda. En möjlighet till effektivisering är samordnade transporter till och från logistikcentraler. I exempelvis Gamla stan och Norra Djurgårdsstaden finns idag logistikcentraler. Upprättande och drift av ytterligare ett eller flera logistikcentra medför kostnader.

Staden kan:

- Ställa krav på samordnade transporter och leveranser till logistikcentra.
- Pröva separat upphandling av transporter vid köp av varor och då ställa krav på transportfordon och leveranser.
- Ställa krav på fordon och drivmedel vid transporter och på arbetsmaskiner vid exploateringsarbeten på stadens mark.

Vård och omsorg

Vård och omsorg omfattar även äldreomsorg och barnomsorg som inte drivs i egen regi. Klimatpåverkan från dessa verksamheter är stor. I ärendet föreslås att staden analyserar sektorns klimatpåverkan

och möjligheterna att påverka användningen av fossila bränslen inom både egenregidrivna och upphandlade verksamheter.

Hyra av lokaler

Staden hyr en ansevärd mängd lokaler av privata fastighetsägare. Det kan i dessa fall förekomma fossil energianvändning för el och uppvärmning. Staden kan vid hyra av lokaler genom gröna hyresavtal kräva att hyresvärden tecknar avtal om miljömärkt el och fossilbränsleoberoende fjärrvärme. Gröna hyresavtal brukar inte påverka kostnaden varken för varken hyresvärd eller hyresgäst.

Sammanfattande analys

De analyser som gjorts visar att staden redan i dag är på god väg att fasa ut det fossila bränslet, att en omställning till en fossilbränsleoberoende organisation leder till marginellt ökade kostnader och att ett flertal åtgärder kan vidtas för att minska klimatpåverkan.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av Parkmiljöavdelningen Norra Innerstaden som är gemensam för Kungsholmens, Norrmalms och Östermalms SDF, i samråd med övriga verksamhetsområden.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen är positiv till de förslag på åtgärder staden kan vidta för att kunna bli en fossilbränsleoberoende organisation år 2030. De föreslagna åtgärderna kan ses som ytterligare ett steg på väg mot ett Stockholm i världsklass och visar samtidigt att staden har chans att inta en ledande position när det gäller klimatarbetet. De åtgärder som föreslås kan också ge andra kommuner och aktörer inspiration att aktivt arbeta för att skapa ett miljövänligare samhälle.

När det gäller förutsättningarna för att kunna uppnå målet att vara fossilbränsleoberoende organisation år 2030 anges i ärendet att staden i en rad olika avseenden, exempelvis avseende delmål, mätningar och varor, ”kan/skulle kunna” ställa krav. Uttrycken ”kan” och ”skulle kunna” är, som förvaltningen uppfattar det, alltför oprecisa och borde ersättas med ”ska”.

Inför implementeringen av förslagen till åtgärder är det enligt förvaltningen angeläget att genomföra en förankringsprocess och utbildning, samt att resurserna för miljöarbetet förstärks inom berörda nämnder och bolag. Vidare är det viktigt att staden centralt utvecklar metoder och arbetssätt för planering, uppföljning och kontroll, så att genomförandet blir så effektivt som möjligt.

I ärendet konstateras att det inte innebär någon extra kostnad att övergå till klimatsmarta måltider genom att mäta och minska svinn av mat, samt att sortera allt biologiskt matavfall för insamling till biogasproduktion. Förvaltningen vill dock framhålla att extra

kostnader kan tillkomma exempelvis vid nya upphandlingar, när krav på fossilbränslefria varor eller tjänster ställs.

Bilagor

1. Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande dnr 310-1508/2013
2. Stadsledningskontoret – ”Fossilbränsleoberoende organisation 2030 december 2013”